

IJTIMOIIY FANLAR

TALABALARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA IJTIMOIIY INSTITUTLAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH MAZMUNI

Azimov Raxim Azimovich

*Pedagogika va ijtimoiy fanlar
fakulteti 70110102-Pedagogika va
psixologiya yo'nalishi 2-bosqich
magistranti*

Annotatsiya. Mazkur maqolada talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ijtimoiy institutlar faoliyatini muvofiqlashtirish mazmun-mohiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Vatanparvarlik prinsiplari, vatan ideali, insonparvarlik prinsipi, hamkorlik prinsipi, ma'naviyat, tolerantlik, yoshlarga oid davlat siyosati.

Аннотация. В данной статье раскрывается сущность координации деятельности социальных институтов по воспитанию учащихся в духе патриотизма.

Ключевые слова: Принципы патриотизма, идеал Родины, принцип гуманизма, принцип сотрудничества, духовность, толерантность, государственная политика в отношении молодежи.

Abstract. This article describes the essence of coordinating the activities of social institutions in educating students in the spirit of patriotism.

Key words: Principles of patriotism, the ideal of the homeland, the principle of humanitarianism, the principle of cooperation, spirituality, tolerance, state policy on youth.

Mamlakatimiz kelajagini belgilashda shijoatli, qat'iy, maqsadni aniq qo'yib, shu asosda harakat qilayotgan yoshlarning o'рни katta. Kelajak egalarining barkamol bo'lib voyaga yetishi, ilm-u fan, zamonaviy texnika va texnologiyalarni puxta egallashi, davr talablari asosida ta'lim va

tarbiya olishi uchun yetarlicha sharoitlar yaratilmoqda. Bugungi globallashuv sharoitida inson ongi va qalbini zabt etish uchun kurashlar keskin tus olayotgan bir davrda xalqaro maydonda yoshlarni har qanday xavf va tahdidlardan asrash, ularning mustaqil fikri, e'tiqodini va qat'iy

hayotiy pozitsiyasini shakllantirish eng muhim va kechiktirib bo'lmaz vazifalardan bir bo'lmoqda.

Darhaqiqat, vatanparvarlik yoshlarda fuqarolik burchi, shaxsiy mas'uliyat hissi, Vatan taqdiriga daxldorlik tuyg'usini, faol hayotiy pozitsiya va qat'iy e'tiqodini, kasbiy mahoratini shakllantiradigan qudratli vositadir. Bundan unumli foydalangan holda yoshlarimizda yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish, Onayurt taqdiri uchun mas'uliyat tuyg'usini mustahkamlash, ularni o'z kasbiga sadoqatli va har tomonlama yetuk kadrlar etib tarbiyalash bo'yicha aniq chora-tadbirlar ko'rishimizni taqozo qilmoqda.

Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda oliy ta'lim muassasasi hamda jamoat tashkilotlarining hamkorligini tashkil etish yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bo'yicha me'yoriy-huquqiy bazani kengaytirish va hamkorlikda maxsus uslubiy qo'llanmalar nashr etish.

2. Ta'lim muassasasida fuqarolik va vatanparvarlik ta'limining yagona mexanizmini yaratish:

3. Ta'lim muassasasi va jamoat

tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni axloqiy-madaniy an'analar va qadriyatlar asosida mustahkamlash;

4. Respublikaning zamonaviy yutuqlarini, qahramonlar va mamlakatning yaqin tarixidagi muhim voqealarni targ'ib qilishga bag'ishlangan interfaol ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, oliy ta'lim muassasasi va jamoat tashkilotlari hamkorligini rivojlantirishning hozirgi holatini ijobiy idrok etish imidjini shakllantirish;

5. Vatanparvarlik tarbiyasini faollashtirish (vatanparvarlik faoliyati, turli yo'nalishdagi tadbirlar, sport bayramlari, Vatan tarixining unutilmas sanalari bilan bog'liq bayramlar va boshqa shakllar);

Mamlakatimiz taraqqiyotining asosiy poydevori inson omili, uning intellektual salohiyati bilan uzviy bog'liq. Shu nuqtayi nazardan, mamlakat aholisining katta qismi zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega yoshlardan iborat ekanligini inobatga olgan holda, mazkur yo'nalish jamiyat taraqqiyotining barcha sohalaridagi manfaatlarini himoya qilish va kuzatilayotgan dolzarb masalalarning nazariy va amaliy jihatdan yechimini topish muhim vazifadir.

Mamlakatimiz mustaqillik

tufayli jamiyatimizning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, an'anaviy asoslarini mustahkamlashga qaratilgan aniq mexanizmlarni amalga oshirdi. Ularni davom ettirish esa biz yoshlarning qo'lida. Shu sababdan ham mavjud imkoniyatlarimizdan to'liq foydalanib, yoshlarga bo'lgan e'tiborimizni yanada kuchaytirishimiz darkor. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bugungi kunda har birimizning asosiy ishimiz bo'lib, unga burch va ma'suliyat nuqtayi nazaridan yondoshish ma'naviy va jismoniy sog'lom avlodni shakllantirish garovidir.

Oliy ta'lim muassasalarida talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayonida amalga oshiriladigan vazifalar quyidagilar:

Oliy ta'limda talabalarda vatanparvarlik g'oyasini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik vaziyatlarni yaratish, ushbu yo'nalish bo'yicha ijobiy tadbirlar shakllari va usullarini ishlab chiqish;

turli pedagogik vaziyatlarda talabalarning fuqarolik va milliy o'z-o'zini anglashini shakllantirish va rivojlantirish.

- pedagogik vaziyatlarda, hayot va faoliyatning turli sohalarida hamda

munosabatlarning butun spektrida amalga oshiriladigan vatanparvarlik yo'nalishi bo'yicha tadbirlarni shakllantirish va rivojlantirish;

- o'quv jarayonida bilimlar tizimini o'zlashtirish orqali vatanparvarlik dunyo-qarashini shakllantirish, talabalarning bilish faoliyatini rivojlantirish;

"Vatanparvarlik tadbirlarida Vatanni himoya qilish qobiliyatini va tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirish.

Vatanparvarlik quyidagi prinsiplarga tayanadi:

Vatanni sevish (Vatan ideali, Vatan manfaati uchun yashash qobiliyati va istagi);

Insonparvarlik prinsipi (insonning inson sifatida qadr-qimmatini, huquqlarini, maksimal hurmatini tan olish);

Hamkorlik prinsipi (hamkorlik asosida jamoa bilan ishlash, ijodiy vazifalarni bajarish, jamoada hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish);

Sog'lom turmush tarzi (barkamol avlodni tarbiyalash jarayoni);

Ma'naviyat (ma'naviy yuksaklik);

Tolerantlik;

Oliy ta'lim va jamoat tashkilotlari hamkorligidagi ta'lim.

Oliy ta'lim va jamoat tashkilotlari tomonidan talaba-

yoshlarni tarbiyalash tizimining mukammal shakllantirilishi yoshlarga oid davlat siyosatini samarali tashkil etishning ma'lum usul va vositasidir, ya'ni yoshlarni vatanparvarlik g'oyalari asosida tarbiyalash jarayonida ularning ma'naviy-ma'rifiy bilim salohiyati hamda kitobxonlik madaniyatini, "shuningdek, huquqiy savodxonligini yanada oshirishga qaratilgan "Men sevib o'qigan kitob", "Eng yaxshi kitobxon" va "Yosh huquqshunos" kabi respublika tanlovlarining tizimli tashkil etilayotgani; tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida imtiyozli kreditlar ajratilayotgani, nogironligi bo'lgan xotin-qizlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va bandligini ta'minlash maqsadida tikuv mashinalarining sovg'a qilinishi, "Yoshlar – kelajagimiz", "Har bir oila – tadbirkor" Davlat dasturlari ishlab chiqilganligi bejizga emas.

Bugungi kunda respublikamizda barcha ta'lim muassasalari hamda vazirliklar, idoralar, boshqaruv organlarida Yoshlar ittifoqining 23 mingdan ortiq boshlang'ich tashkilotlari faoliyati yo'lga qo'yilgan. Hozirgi kungacha Yoshlar ittifoqi 11mln.ga yaqin yoshlarni o'z atrofida birlashtirgan. Yoshlar tashabbusi bilan Yoshlar ittifoqi qoshida 26 ta nodavlat

notijorat tashkilotlari, jumladan;

Yoshlar siyosatini amalga oshirishda mahalla institutining o'рни ulkan bo'lib, mahalla tuzilmasi uzoq tarixdan xalqimizning urf-odatları e'zozlanadigan, yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasini shakllantirish, ularning ongida vatanparvarlik, insonparvarlik kabi ulug'vor fazilatlarni kamol toptirishda asosiy rol o'ynaydigan demokratik maskan sifatida e'tirof etiladi. Amalga oshirilgan demokratik islohotlar natijasida bugungi kunga kelib mahalla institutining vazifa va vakolatlari soni ortib bormoqda hamda ular orasida yosh avlodni tarbiyalash masalasi asosiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishning hozirgi kundagi eng muhim hisoblangan "oila – mahalla – ta'lim muassasasi" hamkorligini alohida qayd etish lozim. Dono xalqimiz tomonidan "Bir bolaga yetti mahalla ota-ona" degan maqol bejizga aytilmagan. Aynan "oila – mahalla – ta'lim muassasasi" hamkorligi natijasida yoshlar tarbiyasi, ta'lim olish sifati oshib, yangi imkoniyat yo'llari kengayadi. Bu borada mahalla fuqarolar yig'ini faollari-ning ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni mustahkamlash maqsadida huquqiy asoslar takomillash-

tirib borilmoqda. Shu bilan birgalikda 2022 – yil 19 – yanvarda Yoshlar bilan ishlashning yangicha boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, ular bilan ishlashning vertikal tizimini yaratish, yoshlar muammolarini bevosita mahallalarda hal etish, ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarning samaradorligini yanada oshirish maqsadida. Har bir mahalada “Yoshlar yetakchilari” faoliyati yo'lga qo'yildi.

Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda jamoat tashkilotlari (“Yoshlar ittifoqi”, kasaba uyushmasi, xotin-qizlar maslahat kengashi) tomonidan tarbiyaviy ishlarni tashkil etish jarayonida olib borildi. Tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda ularni

yaxlitlilik, tizimlilik, uzviylik, uzluksizlik kabi tamoyillar asosida olib borish muhim va zarurdir.

Bu borada ma'ruzalar, davra suhbatlari, munozaralar, uchra-shuvlar, ommaviy axborot vositalarida chiqishlar, kitob bilan ishlash, tarixiy obidalarga sayohat kabi tarbiyaviy ishlarning samaradorligi ta'minlandi. Natijada talabalarda vatanparvarlik tarbiyasiga bo'lgan qiziqish uyg'ondi, vatanga bo'lgan muhabbat hissi shakllanayotganligi ma'lum bo'ldi, ma'naviy-axloqiy fazilatlari shakllana boshladi. Bo'sh vaqtlarida badiiy ko'rgazmalar, galereyalar, muzeylar, teatrlar, kutubxonalarga borish odat tusiga kira boshladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. –Toshkent: O'zbekiston, 2021. - 278 b.
2. Abdullaeva Sh.A. Pedagogika. Bakalavrlar uchun darslik. – T.: Fan va texnologiyalar, 2015. – 288 b.
3. Avloniy, Abdulla. Turkiy guliston yohud axloq. – T.: O'qituvchi, 1992. - 160 b.
4. Davronova D.S. Oilada voyaga etmagan bolalarning ijtimoiy ongini tarbiyalash tizimini rivojlantirish. Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan diss. avtoref. - T., 2018, - 55 b
5. Jabborov I. O'zbek xalqi etnografiyasi.–T.: O'qituvchi, 1994.–310 b.
6. Jamoldinova O., Risqulova K. O'zbekistonda yoshlar sog'lom turmush madaniyatini shakllantirishga doir monitoringni tashkil etish mexanizmi// Yoshlar ma'naviyati va sog'lom turmush tarzi. Ilmiy maqolalar to'plami. – T., Ziyo, 2012. –B. 110-112.